

TREBALL FINAL DE MÀSTER

PROJECTE PROFESSIONAL

REPORTATGE D'INVESTIGACIÓ

Jon Olaskoaga

ÍNDEX

1. Introducció i descripció del projecte.....	2
1.1 Què és Naturlàndia.....	3
2. Justificació	5
3. Fonamentació de la viabilitat	6
4. Procés d'elaboració i planificació.....	7
4.1 Anàlisi de la informació sobre Naturlandia	7
4.2 Entrevistes anteriors a les eleccions comunals	7
4.3 Entrevistes posteriors a les eleccions comunals	8
4.4 Redacció del reportatge.....	8
5. Aportació professional que representa	8
6. Conclusions	9
7. Bibliografia i Webgrafia	10
8. Annexos	10
9. Reportatge elaborat.....	14

Memòria explicativa

1. Introducció i descripció del projecte

Naturlandia és un parc d'activitats que es va inaugurar l'any 2007 a la muntanya de La Rabassa, a Sant Julià de Lòria (Andorra). Comprèn un parc d'animals, un alberg, pistes d'esquí de fons, un tobogan alpí i activitats d'aventures. Des del seu inici ha sigut deficitari. El Comú de Sant Julià de Lòria, que és el màxim accionista de Camprabassa S.A. (la societat d'explotació del parc), ha hagut d'injectar molts diners perquè continuï en funcionament. Les arques comunals pateixen les contínues aportacions aprovades per fer front als més d'1 milió d'euros de dèficit que arrossega anyalment. Hores d'ara es calcula que el forat de la societat arriba als 8,3 milions d'euros.

Aquests números són aproximats, perquè les auditories del Tribunal de Comptes, al Comú de Sant Julià de Lòria i a Camprabassa, porten un any de retard. Anualment el Tribunal de Comptes fiscalitza la situació econòmica de cada organisme públic del país. El Comú va lliurar amb retard els comptes del 2016 i degut a això el Tribunal de Comptes no els va poder fiscalitzar dins del període establert. Els de l'exercici del 2017 tampoc els va lliurar a temps. Ara per ara els últims balanços que estan fiscalitzats són els del 2016.

Mentre els comptes del 2017 de la resta de Comuns ja han estat fiscalitzats, els del Comú de Sant Julià no seran públics fins a la primavera del 2020 que és quan el Tribunal de Comptes té previst publicar la seva propera memòria.

A més, els números de Camprabassa dels últims anys no s'han fet públics en cap Consell de Comú, ni en cap roda de premsa o comunicació oficial. Només els ha fet públics l'excònsol, Josep Miquel Vila, en alguna reunió de poble i en alguna entrevista amb la premsa. Sempre ho ha fet de viva veu, mai portant els resultats d'explotació de Naturlandia a través de dades i estadístiques oficials.

La tònica general del funcionament i de la publicació dels comptes de Naturlandia ha estat l'opacitat. La manca de transparència ha provocat la crítica i el rebuig per la manera de gestionar tot el que envolta al parc. S'han creat associacions com Amics de la Rabassa per denunciar la inviabilitat del projecte i el perjudici que ha de suportar el medi ambient. També hi ha hagut crítiques per part dels partits de l'oposició al consistori lauredià.

Després de 16 anys de majoria d'Unió Laurediana (els promotors de la creació de Naturlandia), durant l'última legislatura (2015-2019) Laurèdia en Comú ha portat les regnes del Comú. Membres d'aquesta majoria van ser molt crítics amb la gestió del parc. En canvi, quan van estar al capdavant del Comú no es van mostrar contraris a Naturlandia.

Al desembre de 2019 hi ha hagut eleccions comunals. Es van presentar tres candidatures: Unió Laurediana, Desperta Laurèdia (una llista que engloba a ciutadans joves i molt crítics amb el projecte de Naturlandia) i Units pel Canvi (una llista de l'òrbita del Partit Socialdemòcrata, el principal partit de l'oposició a nivell nacional).

No es va tornar a presentar la coalició Laurèdia en Comú que ha estat al capdavant del consistori durant els últims quatre anys. El Cònsol Major Josep Miquel Vila no va aconseguir formar una llista electoral pròpia i per tant no va optar a la reelecció. Un fet bastant inusual a Andorra, on els cònsols només poden estar al capdavant del Comú durant dues legislatures consecutives, i gairebé sempre aconsegueixen la reelecció. L'opacitat del mandat de Vila, en el que la informació ha estat vetada als ciutadans, sembla que hagi estat la raó de no aconseguir formar una llista electoral.

Unió Laurediana va guanyar amb claredat els comicis i ha tornat a recuperar el Comú. Desperta Laurèdia ha entrat al Comú amb tres consellers i Units pel Canvi s'ha quedat a fora.

Tant els membres de la majoria i de l'oposició s'han compromès a treballar de manera conjunta per la parròquia i analitzar com millorar la gestió del parc. Sembla que comença un nou temps per Naturlandia. Ajuda el fet que cap conseller de la legislatura anterior repeteixi en el nou Comú.

1.1 Què és Naturlandia

L'any 2006 el llavors cònsol Josep Pintat va presentar el projecte de Naturlandia, un ecoparc que havia de servir de motor catalitzador per al ressorgiment de Sant Julià de Lòria. Una parròquia que havia perdut molta presència, en el sector comercial i el turístic, en detriment de les parròquies centrals i les que tenen estació d'esquí alpí. Amb una inversió de 42 milions d'euros es preveia que el parc generés uns ingressos de 6'3 milions d'euros per exercici quan complís els deu anys de vida. Els números, però, no van sortir des del principi.

Des de la seva creació el Comú ha hagut d'injectar una gran quantitat de diners perquè el parc pugui continuar obert. L'objectiu del Comú sempre ha estat que Naturlandia pugui ser viable amb els seus recursos propis. La realitat és la contrària. El parc és deficitari i sinó arribessin les aportacions comunals estaria en fallida.

En aquest situació, l'objectiu principal del cònsol major sortint, Josep Miquel Vila, era que Naturlandia fos capaç de pagar els seus propis deutes. Les dades continuen ocultes i no se sap si va assolir el propòsit.

Ara per ara el Comú de Sant Julià té el 88% de les accions de Camprabassa. En la gestació de Naturlandia, l'objectiu que anunciaven els seus promotors era que la iniciativa havia de ser pilotada per inversors privats. Objectiu que mai s'ha aconseguit.

A part de les aportacions fetes pel Comú, Camprabassa té subscrites diferents pòlisses de crèdit amb els bancs del país. S'ha de tenir en compte que el principal patrocinador de Naturlandia és Crèdit Andorrà.

L'última auditoria feta pel Tribunal de Comptes posa en entredit la tasca duta a terme pel comú lauredià. L'entitat fiscalitzadora continua emetent un bon nombre de recomanacions i observacions al consistori. El sostre d'endeutament s'ha superat i aquest cop també s'han desatès obligacions de pagaments de Camprabassa.

Diferents auditories realitzades per empreses externes havien predit la inviabilitat de Naturlandia. Darrerament la direcció ha decidit no encarregar més auditories.

Des d'un començament l'activitat de Naturlandia s'ha vist envoltada per la polèmica.

Després dels dos consolats de Josep Pintat, el principal impulsor de Naturlandia, va arribar el torn de Montserrat Gil guanyant un altre cop les eleccions amb Unió Laurediana. L'etapa de Gil al capdavant del comú va ser molt controvertida: va contractar la seva parella per treballar al parc d'animals i va fer pagaments amb la targeta del Comú que suposadament eren per comprar material per a Naturlandia. Finalment, Gil va acabar a la presó.

Els accidents ocorreguts al Tobotronc, l'atracció principal del parc, també són motiu de polèmica. Hi ha processos penals oberts per les denúncies presentades per usuaris que han finalitzat la baixada amb ferides, algunes de gravetat. Fonts del Comú treuen ferro a aquests accidents, manifestant que també n'hi han a les pistes d'esquí i a Port Aventura, i que no s'aixeca tanta polseguera.

Un altre fet que va copar les portades va ser la mort d'un os a trets per part d'un dels treballadors del parc d'animals. Les inspeccions posteriors van demostrar la manca de seguretat i de manteniment en les instal·lacions del parc. Naturlandia va ser fortament multada. Finalment, l'autor de la mort de l'os i el director del parc d'animals van ser acomiadats.

L'última iniciativa que van abraçar els membres de la majoria sortint va ser la construcció d'una tirolina. El cònsol Vila l'anunciava com la més llarga del món (de

les seves característiques) i que possibilitaria l'arribada de molts turistes i de grans ingressos.

Aquest anunci va provocar la creació d'un nou col·lectiu que s'oposa al projecte de la tirolina i a Naturlandia en general. Sota el nom de Desperta Laurèdia el grup de gent va acabar formant una llista electoral que finalment ha entrat al Comú.

Els nous governants lauredians, encapçalats per Josep Majoral, anuncien que estudiaran la viabilitat econòmica del projecte. Si finalment no és viable anuncien que no es farà. La nova oposició ja ha dit que la tirolina no pot tirar endavant de cap manera.

2. Justificació

L'objectiu principal del meu treball consisteix en publicar dades i informacions relatives a la veritable situació actual i les previsions futures de Naturlandia. S'ha parlat molt al llarg dels últims anys sobre el parc i el meu treball serveix per donar veu als protagonistes que tenen una opinió totalment contraposada sobre aquest projecte. Tant els que estan en contra, els que donen suport, els ecologistes, els polítics, els mandataris actuals i els antics, els professionals que treballen sobre el terreny, tots, han tingut l'oportunitat de donar el seu punt de vista.

El treball ha de servir per recopilar les principals dades relatives a Naturlandia: els comptes d'explotació, la situació financera del Comú de Sant Julià, el nombre de treballadors, el número de visitants, el nombre d'animals, etc.

És per això que en la meva investigació havia de contrastar les informacions facilitades pel Comú sobre els números de l'explotació del parc amb les xifres reals. En aquest sentit, era determinant conèixer quin era el projecte pel futur de Naturlandia. Tant dels membres de la majoria que van ostentar els càrrecs de Cònsol fins al desembre, com de les tres candidatures que es van presentar als comicis comunals del passat desembre.

Descobrir si hi havia algun tipus de relació entre les diferents empreses explotadores de serveis de Naturlandia i els membres actuals o anteriors del Comú també era un altre dels objectius de la investigació.

També pretenia establir quina és la raó per la qual les recomanacions i observacions que fa el Tribunal de Comptes no els té en compte el Comú de Sant Julia i no tenen cap tipus de conseqüència. Per quina raó el Govern i el Consell General no s'havien posicionat en aquest tema.

Finalment no podia deixar de banda la possibilitat de descobrir per quina raó Naturlandia té tan "mala fama". A més d'analitzar el model d'explotació del parc, s'havien d'investigar dos dels afers que han malmès encara més la imatge de la infraestructura: la mort d'un os a trets al parc d'animals i els greus accidents esdevinguts al Tobotronc.

3. Fonamentació de la viabilitat

El projecte que he desenvolupat des d'un primer moment es podria considerar viable. La raó principal la podem trobar en les característiques del país. Un estat tan petit com Andorra, amb només 75.000 habitants, dona la possibilitat d'accedir directament a nombroses personalitats. I sinó un conegut et pot facilitar el contacte amb alguna d'aquestes persones. També les distàncies són petites i poder desplaçar-se a la recerca de la informació està a l'abast de tothom.

Les principals fonts d'informació que he utilitzat han estat les informacions recopilades a l'hemeroteca, les dades publicades per l'ens fiscalitzador (Tribunal de Comptes), a més de les trobades amb personatges que han tingut i tenen en l'actualitat relació amb Naturlandia.

L'accés a les fonts d'informació és senzilla, si bé triar la idoneïtat dels documents analitzats sigui més complicat. L'hemeroteca dels diferents mitjans de comunicació és accessible a través d'internet. Els edictes i demandes publicades al BOPA, els informes del Tribunal de Comptes i les actes del Comú de Sant Julià també es poden consultar a través de la xarxa.

Arribar als diferents personatges es pot fer de diferents maneres. Contactant els responsables de premsa de les diferents institucions i sobretot aprofitant la petitesa del Principat. A través d'amics, companys de treball i periodistes en actiu es pot arribar a aconseguir els telèfons personals de gairebé tots els personatges.

Econòmicament parlant es pot fer front a la investigació. Les úniques despeses que pot generar el reportatge es resumirien en els desplaçaments a Sant Julià i Naturlandia i en les trucades telefòniques.

Un cop feta la investigació, Naturlandia és un tema que li és familiar a la major part de la població. Per tant un reportatge que investigui sobre el parc d'activitats serà un assumpte d'interès pels andorrans i també pels turistes estrangers que l'han visitat.

4. Procés d'elaboració i planificació

El procés d'elaboració del projecte ha estat dividit en 4 fases: anàlisi de tota la informació sobre Naturlandia, entrevistes anteriors a les eleccions comunals, entrevistes posteriors a les eleccions comunals i redacció del reportatge.

4.1 Anàlisi de la informació sobre Naturlandia

Durant la primera fase del projecte l'important era recopilar tota la informació sobre Naturlandia. El repàs de l'hemeroteca ha estat clau per poder veure quina ha estat l'evolució durant els últims 15 anys. Les actes del Comú de Sant Julià també han estat una eina d'investigació, així com tot el que surt sobre Naturlandia i Camprabassa al BOPA (Butlletí Oficial del Principat d'Andorra).

Els informes de Tribunal de Comptes servien per repassar les auditories realitzades al Comú i a Camprabassa. Malauradament el tribunal encara no ha auditat els comptes dels dos últims exercicis, per tant no hi ha dades oficials sobre l'estat dels comptes d'aquestes dues entitats des del 2016.

La web del Departament d'Estadística ha sigut una eina que servia per contextualitzar la informació de Naturlandia i de Sant Julià de Lòria comparant-la amb dades a nivell nacional o d'altres parròquies.

Amb totes aquestes informacions a la mà començava la tasca de selecció de les persones a entrevistar. Abans de començar la primera fase ja tenia clar que havia de contactar amb uns personatges, com per exemple tots els cònsols que havien estat al capdavant del Comú des de la posada en funcionament de Naturlandia. A aquests se'ls hi van afegir nous protagonistes, com l'Alain Arias que va estar en converses per comandar el parc d'animals o Joan Viladomat, "l'home de la neu" d'Andorra a qui van oferir gestionar Naturlandia.

4.2 Entrevistes anteriors a les eleccions comunals

Hi havia una data molt important en el transcurs de la investigació: el 15 de desembre, dia de les eleccions comunals.

Amb les eleccions pel mig vaig contactar amb els caps de llista de les tres candidatures que es presentaven. Finalment, només vaig poder parlar amb Joan Travesset (Units pel Canvi), perquè els altres dos candidats van manifestar que era millor fer la trobada un cop conegut el resultat electoral.

Em va semblar millor no parlar amb ells i poder entrevistar-los un cop fetes les eleccions, perquè les declaracions no serien exactament les mateixes un cop

coneguts els resultats. Per després de les eleccions també vaig deixar Josep Miquel Vila, el cònsol en exercici, que finalment no es va presentar a la reelecció.

També vaig entrevistar Miquel Calsina, el columnista de premsa més bel·ligerant amb Naturlandia, Anna Riberaygua representants dels ecologistes oposats al projecte i Josep Pintat, el cònsol que va crear Naturlandia.

4.3 Entrevistes posteriors a les eleccions comunals

L'1 de gener arrancava la nova legislatura comunal amb nous cònsols i nous membres de la minoria. Era el moment d'entrevistar-los perquè ara sí que podien parlar en relació al càrrec que ocupaven, no com abans de les eleccions. Així ho vaig fer amb Josep Majoral (el nou Cònsol) i Cerni Cairat (el nou cap de l'oposició).

A més vaig contactar amb el responsable d'operacions de Naturlandia per saber quina era la seva visió del futur del parc després de la victòria d'Unió Laurediana.

Tanmateix era el moment d'entrevistar a dos antics cònsols. Josep Miquel Vila havia deixat d'ocupar el càrrec i suposava que es sentiria més lliure per poder fer certes afirmacions i donar diverses dades.

Finalment també vaig aconseguir parlar amb Montserrat Gil. Era la primer vegada que Gil concedia una entrevista després d'haver estat a la presó per us fraudulent de la targeta de crèdit del Comú.

4.4 Redacció del reportatge

Amb totes les dades recopilades i les entrevistes realitzades era el moment de redactar el reportatge i elaborar les diferents infografies.

5. Aportació professional que representa

A Andorra no és comú realitzar reportatges d'investigació. El control que hi ha sobre els mitjans de comunicació per part de les diferents corrents ideològiques, d'una banda, i la influència dels lobbies econòmics, de l'altra, fa difícil la publicació de reportatges d'investigació.

Un altre element important és que la majoria de mitjans són d'actualitat diària i cerquen la immediatesa. No deixen als periodistes dur a terme llargues investigacions per arribar a trobar certes informacions.

Un reportatge d'investigació com el que he realitzat pot servir per començar a capgirar la situació del periodisme al Principat. Per dos raons principalment: pel temps invertit i per la quantitat de testimonis obtinguts.

He dedicat cinc mesos a la investigació. D'aquesta manera he pogut informar-me de moltes decisions que s'han pres, accions que s'han fet i esdeveniments que han tingut lloc a Naturlandia. Gràcies a aquesta llarga investigació he pogut percebre els diferents vessants que hi ha a l'hora d'afrontar el problema en què s'ha convertit el parc d'activitats.

A més, per tenir aquesta visió he contactat amb una vintena de persones. Cadascuna, donant el seu punt de vista, fa que el reportatge aplegui moltes de les opinions que hi ha sobre Naturlandia. Totes estan tractades amb la mateixa importància i sense apriorismes.

En aquesta època, en que se li vol donar tanta importància a la figura del ciutadà reporter, crec que és positiu que una persona que està fora del paraigües d'un mitjà de comunicació pugui realitzar un reportatge profund, seriós, contrastat i amb l'objectiu de millorar la societat.

6. Conclusions

El fet d'encabir en un mateix reportatge opinions sobre el futur de Naturlandia de persones tan diferents, crec que és el principal element a destacar. Tanmateix, recollir els viscuts i els parers dels polítics que han tingut relació directa amb el projecte des de la seva creació és un altre element a realçar.

El reportatge pot ajudar el lector a tenir una idea global de Naturlandia sense caure en prejudicis, perquè no pren partit per una opció concreta o critica els defensors d'una postura.

Hi ha moltes dades, que agrupades i contextualitzades a través de diferents infografies, serveixen per formar-se un criteri propi sobre Naturlandia.

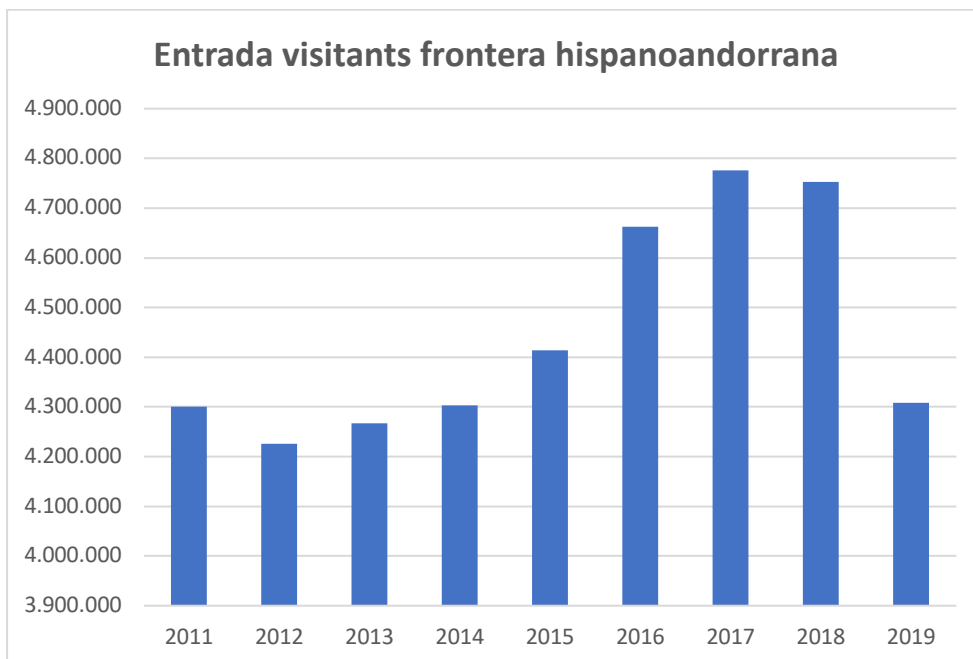
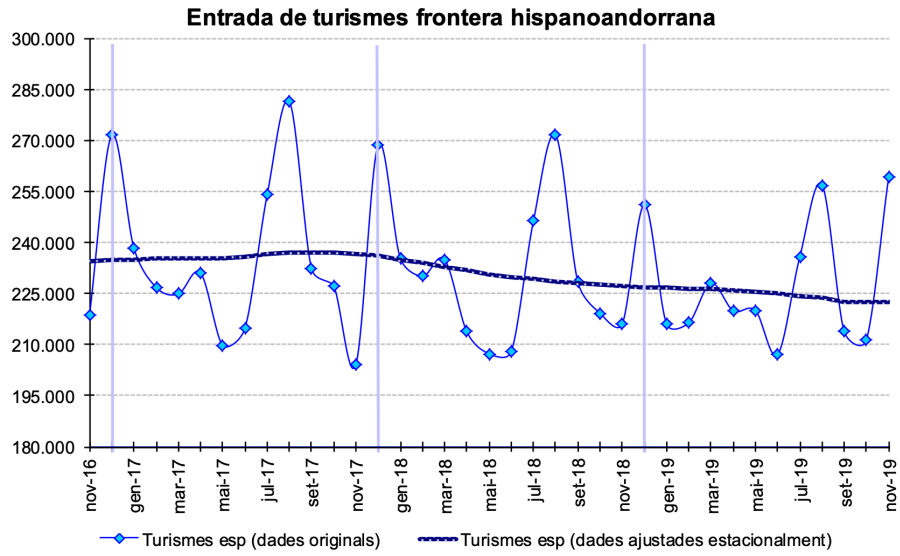
D'altra banda, és un reportatge que no completa l'anàlisi de l'assumpte, perquè és un tema que està molt viu i ningú sap com anirà evolucionant. Per aquesta raó el seguiment a realitzar ha de ser constant. Arribaran noves dades (les que haurien de ser públiques fa dos anys, entre elles) i nous pronunciaments sobre el futur de Naturlandia.

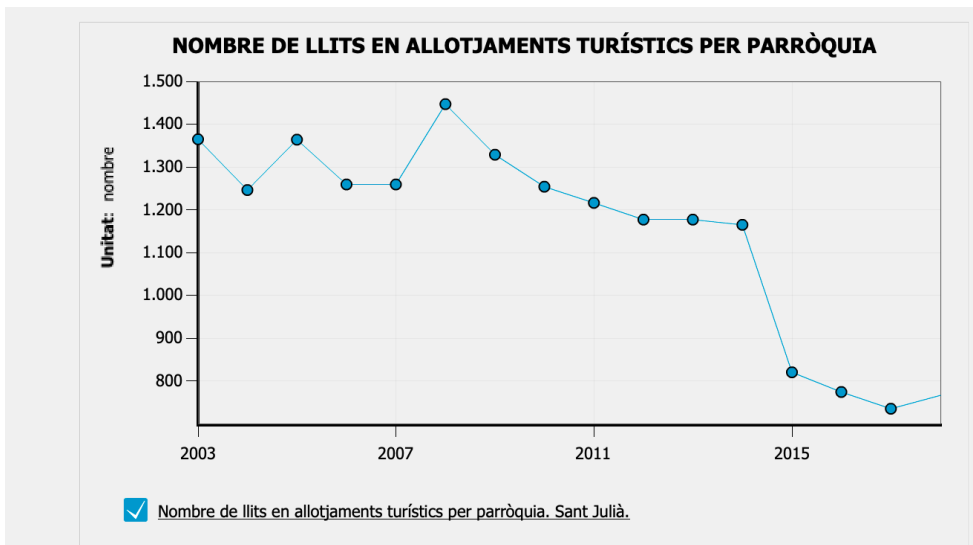
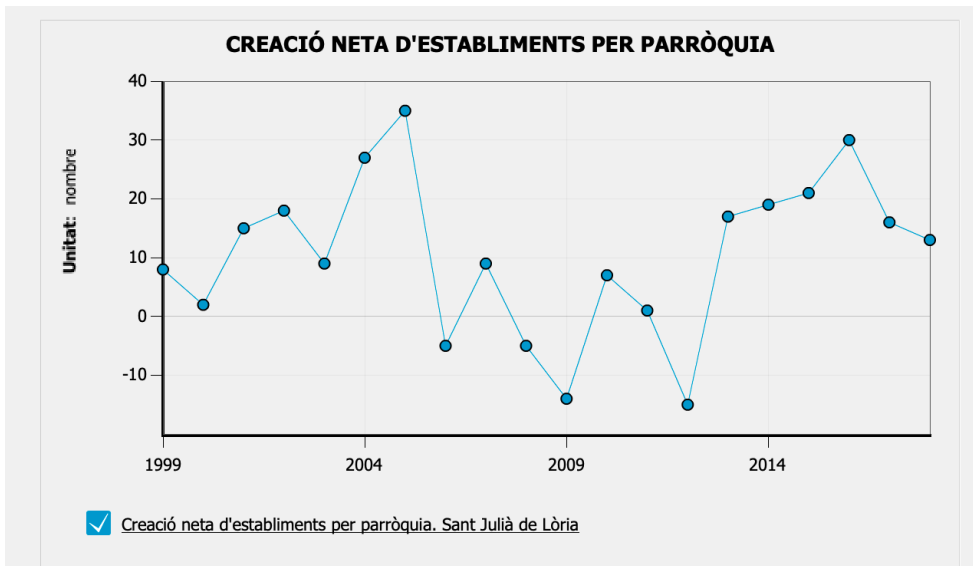
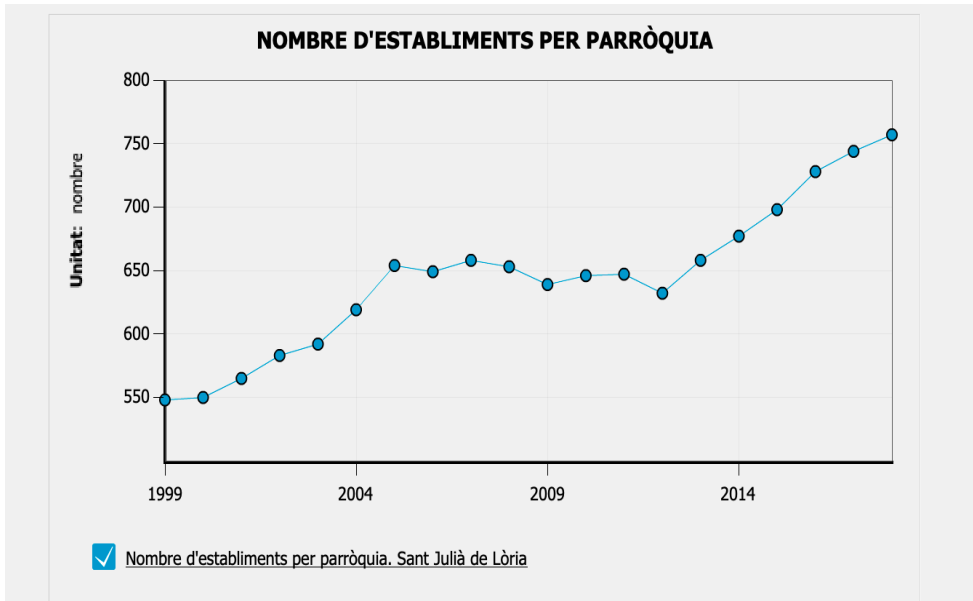
És clar que l'afer de Naturlandia continuarà sortint als mitjans de comunicació i estarà en boca de la ciutadania per molts anys. Caldrà fer una reedició del reportatge d'aquí a uns anys.

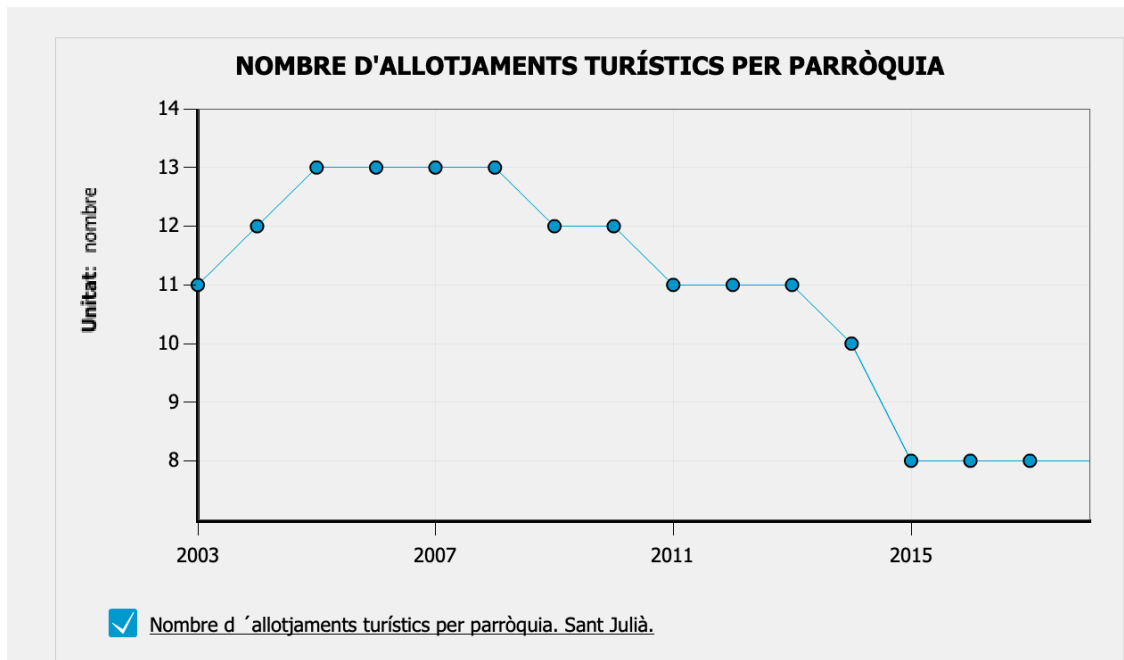
7. Bibliografia i Webgrafia

Altaveu: <https://www.altaveu.com/cerca?que=naturlandia>
Amics de La Rabassa: <http://www.amicsdelarabassa.org/>
Andorra Difusió: <https://www.andorradifusio.ad/cercar?text=naturlandia>
Ara Andorra: <https://www.ara.ad/cercador/?text=naturlandia>
Associació No Més Accidents al Tobotronic de Naturlandia:
<https://naturlandia.wordpress.com>
Bon Dia: https://www.bondia.ad/cercador?text_de_cerca=naturlandia&op=Cercar
BOPA, Butlletí Oficial del Principat d'Andorra:
<https://www.bopa.ad/bopa/Pagines/articles.aspx?pSearchWord=naturlandia&pTipusNavegacio=Categories&pFieldName=BOPACategoria&pFieldValue=&pDataInici=all&pDataFi=>
Cairat, Cerni (2016). Economia d'Andorra: El parc Naturlandia. Treball Fi de Grau: Universitat de Lleida.
Comú de Sant Julià de Lòria: <https://www.santjulia.ad/actes-del-comu>
Departament d'Estadística: <https://www.estadistica.ad/serveiestudis/web/index.asp>
Desperta Laurèdia: <https://www.desperta-lauredia.org/>
Diari d'Andorra:
<https://www.diariandorra.ad/index.php/mod.global/mem.buscadorHemeroteca>
El Periòdic d'Andorra: <https://www.elperiodic.ad/cerca?que=naturlandia>
Fòrum.ad: <https://forum.ad/?s=naturlandia&submit=Search>
La Valira: <http://lavalira.eu/?s=naturlandia>
Naturlandia: <https://www.naturlandia.ad/>
Partit Socialdemòcrata: <https://www.eleccionsandorra.com/sant-juli-de-lria>
Segre: <https://www.segre.com/index.php/mod.global/mem.buscadorHemeroteca>
Tribunal de Comptes: <https://www.tribunaldecomptes.ad/informes>
Unió Laureiana: <https://www.facebook.com/ulaurediana/>

8. Annexos

9. Reportatge elaborat

Naturlandia, el parc que divideix

Jon Olaskoaga, Sant Julià de Lòria

“I ara et trobes amb un parc que no es pot tancar”. Si això t’ho diu un dels principals opositors a Naturlandia, durant la primera entrevista que realitzes pel reportatge, et deixa clar quina és la situació del parc d’activitats ubicat a La Rabassa. Qui es manifesta així és Miquel Calsina, comptable, polític independent i columnista, que des de l’inici del projecte ha mostrat la seva postura contrària a la viabilitat de Naturlandia. I per acabar la conversa llença un vaticini: “Ja veuràs que ningú et dirà que volen tancar el parc”.

A Sant Julià de Lòria hi ha hagut eleccions comunals. Un nou inquilí ha ocupat el despatx del cònsol. És Josep Majoral i no té cap dubte sobre el futur de Naturlandia: “És un projecte que va endavant. No ens hem plantejat en cap moment de tancar-ho. No sé si algú ho va dir, però no sé si son conscients del que representaria”. Per a la nova majoria comunal, Naturlandia és un dels pols econòmics de la parròquia i s’ha d’apostar per promocionar el parc.

Fins i tot, el nou cap de l’oposició, Cerni Cairat, afirma amb resignació que el parc no pot tancar les portes. “Tancar Naturlandia pròpiament no, però sí reconvertir-ho en el que havia sigut i que no era un last per a les finances”. Cairat, un jove economista que als 26 anys ha fet el salt a la política, defensa amb fermesa que sempre ha estat en contra del model que s’ha seguit per Naturlandia. Ara, però, és conscient que “nosaltres vam plantejar una opció política i va guanyar una altra a les eleccions”.

Per tant, Naturlandia no corre perill. Diferents auditories han posat en qüestió la viabilitat del parc i els *últims* números oficials sobre la situació econòmica de Naturlandia continuen mostrant pèrdues. Les últimes xifres oficials les ha publicat el Tribunal de Comptes que va auditar l’estat financer de Camprabassa SA (la societat explotadora de Naturlandia) l’any 2016. Des de llavors, només Josep Vila, el cònsol major que acaba de deixar el càrrec, sembla que les tingui.

Josep Vila fa un mes que ha deixat el càrrec i defensa que la informació econòmica de Naturlandia “s’ha fet pública” a les reunions de poble i als consells d’administració de Camprabassa. El Comú de Sant Julià té el 88% de les accions de la societat. La resta de participacions es reparteixen entre la Mútua Elèctrica de Sant Julià, empreses constructores, alguns Comuns i inversos particulars.

El cas és que, a part de Vila, cap dels personatges entrevistats disposa de l’estat financer de Naturlandia. Per aquesta raó Josep Majoral, el nou cònsol, respon amb cautela quan se li pregunta sobre com es troben les finances de la societat. “Amb reserves m’agafó a les paraules de l’antic cònsol major a la reunió de poble. Va dir

que el parc, deixant a banda el deute i les amortitzacions, estava en un positiu de 400.000 euros. Podrem verificar-ho ben aviat”.

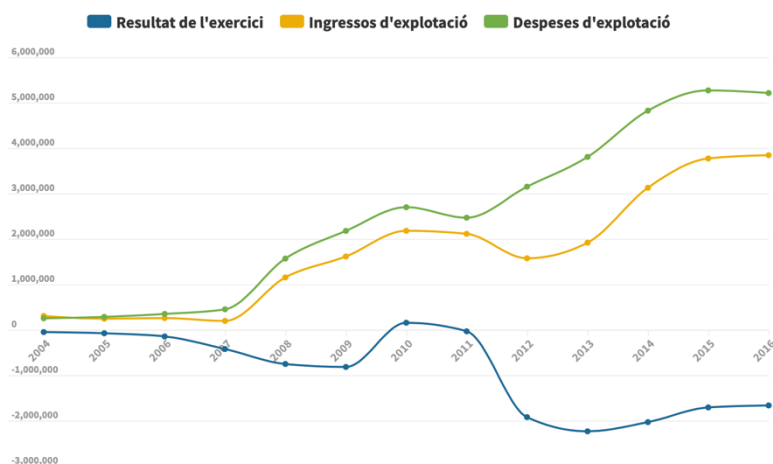
Josep Vila guarda al cap els números de Naturlandia i els del comú de Sant Julià. No té dificultats per agafar un paper i un bolígraf i dibuixar l'estat financer del parc: “Hem aconseguit que l'EBIDTA –la diferència entre ingressos i despeses corrents– sigui positiu de mig milió. Hem passat de 2 milions negatius a mig milió positiu. Això vol dir que Naturlandia pot sobreviure sense costar cèntims al comú”. Vila continua amb l'exposició: “Als bancs, Naturlandia deu 7,7 milions d'euros i veníem de 12. I al comú hem baixat de 22 a 13 milions de deute”. Llença un missatge als seus successors al Comú de Sant Julia: “Si s'espavilen una mica, en 4 o 5 anys es queden amb algo sostenible per si sol”.

Per tant si fem cas als comptes que ens explica l'excònsol Vila, durant el seu mandat el Comú de Sant Julia de Lòria ha reduït el deute en 9 milions (de 22 a 13). Pel que fa a Naturlandia, dels 2 milions de pèrdues anyals s'ha passat a tenir un compte positiu de mig milió. Vila afirma que s'ingressen al parc 4,3 milions d'euros i les despeses pugen a 3,7 milions.

Si analitzem els comptes auditats de Camprabassa, *els oficials*, la situació no és tan positiva. L'últim resultat financer que recull l'informe del Tribunal de Comptes, el del 2016, mostra que el resulta d'explotació va tenir un saldo negatiu de més d'1,6 milions d'euros. De fet, des que es va posar en marxa Naturlandia els resultats sempre han estat negatius. Amb l'única excepció de l'any 2010 en que va obtenir un

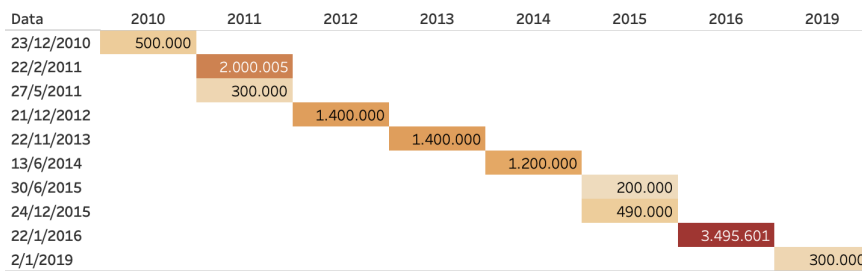
saldo positiu de més de 150.000 euros. Els crítics, com Miquel Calsina, no donen per bo aquest saldo positiu, perquè durant aquell exercici es va afegir al capítol d'ingressos una entrada atípica. Va ser el cànon que va pagar Govern per abocar a La Rabassa les terres que sortien de la construcció del túnel de La Tapia.

ELS COMPTES DE CAMPRABASSA

Font: Tribunal de Comptes

Crèdits del Comú de Sant Julià concedits a Camprabassa

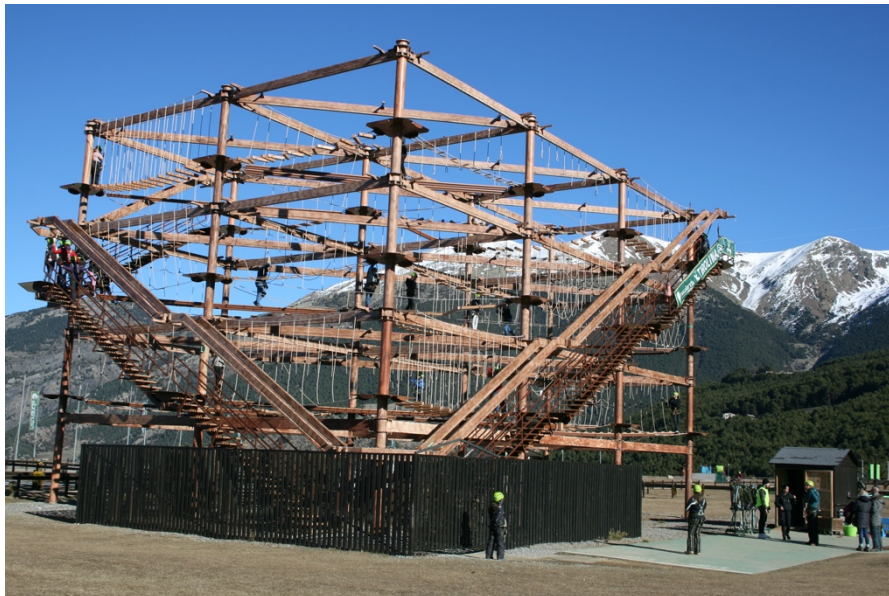
Font: BOPA

TOTAL: 12.111.111 €

Des de la creació de Naturlandia, durant els 9 exercicis auditats, s'arriba a computar un resultat d'exploració negatiu que s'enfila als 10,8 milions d'euros i un deute que gira al voltant dels 7,7 euros. El Comú de Sant Julià ha anat concedint crèdits a la societat, perquè

pugui continuar funcionant

Amb aquests números a la mà Miquel Calsina recorda que "quan una societat dona pèrdues durant tres anys seguits Govern la tanca". Al seu parer mai s'ha penalitzat Naturlandia tenint aquesta situació financera "perquè és el projecte d'Unió Laureadiana. És el projecte del senyor Pintat i s'ha de tirar endavant tant si com no".

Un projecte que vol canviar Sant Julià

Quan Josep Pintat, el cap de llista d'Unió Laureadiana, guanya les eleccions comunals i comença a comandar el Comú de Sant Julià el 2007 es posa a treballar en tres projectes: crear un *Village Shopping* al centre del poble, desenvolupar la ciutat universitària i crear una alternativa per atreure visitants. És quan va començar a tirar

endavant Naturlandia. "Què es el que necessita la gent avui dia? Ho vam definir en aquest projecte: emocions i sensacions".

No va errar Josep Pintat, perquè des de la creació del projecte, Naturlandia i la polèmica sempre han anat de la mà. Les emocions i les sensacions han estat a flor de pell entre els lauredians, fins al punt que Naturlandia és motiu de controvèrsia política i social des de l'any 2006 quan es presenta el projecte en una reunió de poble. "A mi em va sorprendre aquesta reunió de poble. Es va presentar el projecte, va estar a disposició de la gent de Sant Julià i ningú va venir a consultar-ho" recorda Pintat. El va tirar endavant l'administració pública però segons Pintat "el més adequat seria administrar-ho des del sector privat".

El pilar de Naturlandia des de l'inici ha estat el Tobotronc. Comencen les obres a l'agost del 2007 i un mes més tard neix Amics de La Rabassa, l'associació contrària al projecte. "Van presentar 7 recursos en diferents instàncies" recorda Pintat. "Per tant un projecte que tenia la vocació de passar-lo al sector privat, el va tirar endavant el sector públic". El projecte "es va polititzar" opina Pintat i "si anem posant pals a les rodes difícilment les coses poden anar bé".

Anna Riberaygua es mostra orgullosa de les accions que van dur a terme els Amics de La Rabassa. "Teníem l'objectiu de parar el projecte i vam anar a per totes" recorda la membre del col·lectiu. "El Comú en comptes de posar sobre la taula un projecte transversal i transparent, va encarregar uns estudis a un equip d'economistes per veure com portar gent, com fer que fos rendible, sense valorar en cap moment la pèrdua del conjunt de biodiversitat i paisatge pirinenc que això representava".

Amics de La Rabassa va centrar la seva oposició en dos fronts. Demanaven contínuament transparència al Comú però "se'ns va negar l'accés a la informació com a ciutadans". De l'altra banda, van encarregar estudis econòmics de viabilitat "i es va demostrar que el que ens deia el comú no era veritat". Finalment van elaborar un projecte alternatiu a La Rabassa que no va es va tenir en compte.

Desperta Laurèdia ha agafat el relleu en les crítiques a Naturlandia. El col·lectiu va presentar una candidatura a les eleccions i ha aconseguit entrar a formar part del Comú, amb tres consellers. Cerni Cairat, el seu líder, critica la posició que han tingut les majories al Comú. "Van tirar pel dret amb el projecte de la manera que van voler i amb el projecte de parc que van voler". Per això es mostra molt contrariat amb les veus que els acusen de provocar el fracàs econòmic de Naturlandia: "Dir que el parc no ha funcionat pel bloqueig de la gent de Sant Julià és una fal·làcia. Les veus discordants amb Naturlandia ja anunciaven el que passaria i el temps els ha donat la raó".

Naturlandia ha provocat la desunió dels ciutadans de Sant Julià segons Josep Roig, membre d'SDP que ha format part tant de la majoria com de l'oposició al Comú: "És

un poble que s'esquerda per la meitat. La meitat del poble pensa que és una bona opció i l'altre meitat no ho veu bé i s'hi oposa”.

El seu pas per l'oposició va coincidir amb el relleu al capdavant del Comú. Unió Laurediana torna a guanyar les eleccions i Montserrat Gil és escollida nova cònsol major. Durant el mandat de Gil els números vermells de Naturlandia es multipliquen. El parc d'animals i la resta de noves infraestructures que es construeixen provoquen que es tanqui el 2012 amb gairebé 2 milions de pèrdues. Una xifra que es repeteix durant els següents exercicis.

Gil defensa la tasca del seu equip: “aixecar un projecte sense ingressos és complicat. Costa molt remuntar un projecte d'aquest tipus amb les despeses i les obres que s'havien fet”. L'excònsol atribueix els resultats negatius a dos factors: l'oposició frontal a Naturlandia i la falta de suport del Govern. “Hi havia una posició totalment contrària al projecte. Crec que va ver fer molt mal a la parròquia. No al Comú, sinó a Sant Julià”. La col·laboració del Govern va ser escassa recalca Gil. “Quan vam arribar nosaltres tot eren inspeccions de medi ambient. Cada vegada que es volia fer una activitat o una instal·lació també era un tema de medi ambient. Quan tu veus que després en altres parròquies es fan pistes i no hi ha el problema mediambiental. Naturlandia va demanar de fer temes de bicicletes com es fa a Vallnord i no es va donar l'oportunitat, mentre a Vallnord se'ls hi va donar”.

Per a Josep Pintat, l'antecessor de Gil, les pèrdues van arribar pel canvi en la política comercial que es va decidir al 2012 quan ell deixa el càrrec. “El Tobotronic es va ofertar per paquets. Una persona podia fer varis viatges i no és el mateix perquè consumeix més instal·lació, són els mateixos que es passen i les cues són molts més llargues”. I per Josep Miquel Vila, el successor de Gil, “el problema de Naturlandia era que estava generant uns deutes al Comú perquè la gestió no era prou acurada”. A més Vila és del parer que no cal l'ajut del govern per tirar endavant el projecte: “S'ha d'esperar que ajudi Govern per tirar d'això? No. Tiri cap a endavant o no. Si el Comú ha estat valent per tirar-ho endavant, ha de ser valent per mantenir-ho i fer-ho funcionar”.

La tirolina, nou motiu d'enfrontament

Naturlandia afronta una nova etapa. El parc necessita un revulsiu per aconseguir incrementar el nombre de visitants. A l'inici del projecte es van fer projeccions per aconseguir que el 10% dels visitants que creuen la frontera hispanoandorrana pugin a La Rabassa. Això equivaldria a unes 480.000 persones. Ara per ara, les xifres són molt més minses: 161.000 clients ha comptabilitzat Naturlandia l'any 2019. L'objectiu de la direcció és arribar als 250.000 visitants.

Font: Naturlandia

Per a Manuel Robles, el director d'operacions de Naturlandia, es necessiten nous atractius per tenir més visites. Assenyala que durant els últims 6 anys no s'ha implementat cap activitat nova. "Al final un parc d'aquest tipus ha de portar algo que cridi l'atenció per renovar el personal de visita i perquè vingui gent nova".

La novetat és la tirolina: una atracció d'1,6 quilòmetres de longitud que uniria les dues cotes de Naturlandia i tindria sis línies per les quals es podria baixar simultàniament. "Nosaltres hem fet la proposta de la tirolina, juntament amb KPMG

que ha fet els números” subratlla Robles. “Al final sabem com pot repercutir perquè coneixem quin es el client que ve. També hem testejat a molts clients i el percentatge d'acceptació ha estat brutal”.

L'excònsol Josep Vila defensa la necessitat de construir la tirolina. “Si la gent puja un sol dia consumeix i pot no generar estada. Si requereix de 2 dies perquè pot fer més activitats, la majoria et faran una pernoctació. Potser podrem tenir una oferta d'estiu prou atractiva per ajudar al país a funcionar turísticament, no només concentrat a l'hivern. La desestacionalització pot ser una de les virtuts que pot tenir Naturlandia”.

El nou cònsol major, Josep Majoral, no es vol manifestar sobre la idoneïtat de la tirolina fins que no hagi estudiat les xifres del projecte. El cap de l'oposició, Cerni Cairat, sí que avança la seva postura: “Ens oposem d'entrada. Nosaltres desconfiem perquè es avançar en un model de parc que s'ha vist inviable. Fem un replantejament d'aquest parc. Deixem d'invertir en grans infraestructures i comencem a redimensionar-ho perquè sigui menys costós per a les arquês públiques”.

Amb o sense tirolina, el repte de Naturlandia és deixar de perdre diners. És el que manifesten tots els entrevistats. Tots destaquen la necessitat de treballar plegats deixant de banda la politització que hi ha hagut. La promesa del cònsol major de fer públiques totes les decisions que es prendran i la presència de l'oposició al consell d'administració de Naturlandia sembla que vagin en aquest camí.

I evidentment, com va predir en Miquel Calsina, ningú m'ha parlat de tancar Naturlandia.

El Tobotrunc, l'emblema del parc

L'activitat estrella de Naturlandia és, sense cap dubte, el Tobotrunc. El major nombre de visitants s'aplega en aquesta atracció que destaca per ser el tobogan de muntanya més llarg del món. Durant els més de cinc quilòmetres de recorregut, els usuaris primer pugen i després baixen un desnivell de 400 metres enmig del bosc de La Rabassa. El trineus biplaces arriben a superar els 30 kilòmetres per hora a la baixada que es realitza en uns 10 minuts.

La importància del Tobotrunc per al parc es pot entendre en una frase que llença Josep Roig, l'antic membre de la majoria: "El Tobotrunc és la gallina dels ous d'or". Sense el Tobotrunc no s'entén Naturlandia ara mateix. Un fet que realça l'excònsol Josep Vila, que destaca el ressò que ha pres l'atracció, fent una comparació amb Messi i el Barça: "Ara té nom. No saps si es més important el Tobotrunc o Naturlandia. És el que està aguantant el compte d'explotació". El principal impulsor del projecte, l'excònsol Josep Pintat, ho diu amb orgull: "Va ser un èxit i continua sent-ho".

L'atracció estrella també s'ha estavellat. Hi ha hagut accidents greus que han provocat ferits i hospitalitzacions. És el cas de la filla de Marc Mackay que va patir un accident a l'agost del 2011. Amb un diagnòstic de ferides múltiples en un peu, va ser traslladada d'urgència a l'Hospital Vall d'Hebron de Barcelona. L'operació per

reconstruir-li el peu va durar 12 hores. Mackay és el president de l'Associació No Més Accidents al Tobotronic de Naturlandia i remarca una i altra vegada la manca de seguretat del giny. "L'associació continua activa perquè continuen havent-hi accidents. No tots surten a la llum. Bé perquè la gent que té l'accident són de fora d'Andorra, bé perquè no s'han fet suficient mal per emprendre accions o bé perquè els diaris o el govern intenten amagar-ho".

L'associació demana el tancament definitiu del Tobotronic i Mackay, per la seva banda, va emprendre accions legals contra Naturlandia. La seva demanda porta 8 anys "encallada" a la Batllia. En aquest període ja ha pagat 35.000 euros de la seva butxaca i no veu avenços importants en el cas de la seva filla. "Els jugant a això. No sé qui són: els poders fàctics, els empresaris, el govern, els batlles. Saben perfectament que el contrari és menys poderós i es quedarà pel camí. A Andorra no li interessa que surti a l'opinió pública que hi ha una atracció que és un perill".

Els gestors de Naturlandia sempre han defensat la seguretat del Tobotronic. Destaquen que l'índex d'accidentalitat que té "és més baix" que el de la resta d'atraccions dels parcs d'activitats. Manuel Robles, el director d'operacions del parc, destaca que el Tobotronic "porta 12 anys obert i ha tingut 3 accidents, entre cometes, que han pogut tenir algun tipus de transcendència; que s'ha fet mal realment la gent". Naturlandia calcula que anualment baixen més de 150.00 persones pel Tobotronic. "Si fem l'estadística d'accidents respecte al volum de gent que baixa, és mínim" subratlla Robles.

Malgrat aquestes dades el Tobotronic continua sent qüestionat per la seva manca de seguretat. Robles admet que és degut a la mala imatge que té el parc: "Naturlandia no ha tingut una bona publicitat interna cap a fora. A Grandvalira hi ha accidents cada dia i no surt enlloc i nosaltres tenim una picada de vespa i surt als diaris". Ho exemplifica comparant-lo amb un accident que hi va haver a les pistes d'El Tarter el passat mes de gener: "A Grandvalira un nen acaba en coma. Aquí una senyora que es va treure el cinturó baixant va tenir un accident. Va sortir a TV3 i va sortir en tots els llocs. I després no hem rebut cap denúncia".

Els accidentats al Tobotronic acusen les autoritats comunals i Naturlandia de poca col·laboració. La satisfacció els hi va arribar amb la primera sentència que condemna a l'empresa a pagar una indemnització per negligència lleu. El 2018 el Tribunal Superior va dictaminar que el dany s'hauria pogut evitar "amb l'adopció d'altres mecanismes de seguretat".

El parc d'animals, el gran problema

6 llops, 3 ossos, 3 isards, 10 daines, 14 muflons, 5 cérvols i 4 linxs són els animals que estan permanentment a Naturlandia. El 4 de juny del 2013 la cònsol major Montserrat Gil va inaugurar el parc d'animals. Sis anys i mig més tard es multipliquen les veus que reclamen el seu tancament.

Per a Manuel Robles, el director d'operacions de Naturlandia, "el parc d'animals va ser una obra faraònica". Per a l'exconseller Josep Roig "el concepte de parc d'animals és decimonònic, els zoos estan per desaparèixer". El conseller de l'oposició Cerni Cairat creu que "el parc d'animals en captivitat, únicament per exhibir-los a nivell turístic, ha de desaparèixer". L'excònsol Josep Miquel Vila recorda amb resignació que "ens el vam trobar allà".

Alain Arias és molt crític amb el que s'ha fet al planell de Conangle. L'antic cap de banders tenia un projecte empresarial per construir un parc d'animals a Andorra. Des de Naturlandia es van posar en contacte amb ell per tirar-lo endavant a La Rabassa. "Vam encomanar un estudi d'afluència a una empresa francesa sobre Naturlandia i ens donava una cosa pèssima total. No arribava ni a 30.000 persones a l'any. El nostre equilibri financer el teníem a 45.000" recorda Arias. Després d'això no s'explica com es va tirar endavant el parc d'animals, si no era per raons polítiques. "Si nosaltres no teníem un estudi de viabilitat correcte, ells tampoc ho podien tenir. La prova és que ara està a la ruïna total".

Josep Vila reconeix els costos de manteniment que genera el parc d'animals i creu que "hem d'aconseguir que ens costi el mínim possible". Admet que no està "gaire de moda" tenir als animals tancats, però apunta que per la mainada és "un punt d'atracció".

L'actual cònsol, Josep Majoral, tampoc es manifesta sobre el futur de la instal·lació. "Les escoles estan visitant el parc d'animals. Quin impacte té això sobre els estudiants? És interessant pedagògicament parlant? El que s'ha de fer és una anàlisi en aquest sentit".

Desperta Laurèdia aposta per reconvertir el parc d'animals, encara que hi hagi algun problema afegit, com destaca Cerni Cairat: "Andorra no està adherit al conveni internacional de Washington que regula el comerç d'espècies protegides. Les espècies importades a Andorra es poden reexportar, però les espècies protegides que han nascut a Andorra no es poden exportar a cap altre país".

Aposten per crear un indret per a la conservació d'espècies protegides i en perill d'extinció. Una iniciativa que ja va prendre el nou equip d'operacions de Naturlandia, segons destaca Manuel Robles. "Nosaltres quan vam arribar vam parlar amb Govern i amb diferents associacions animalistes, perquè creïem que les instal·lacions que tenim aquí es poden utilitzar d'una manera no comercial. Parlàvem d'un centre de recerca d'animals, però tant el Govern com les associacions no han volgut participar de cap manera". Uns anys abans, també ho havia intentat l'aleshores cònsol, Montserrat Gil: "Es va demanar a Govern que es pogués fer un centre de recuperació de la fauna a les instal·lacions que teníem. Govern tampoc ho va acceptar".

Gil també està relacionada indirectament amb l'episodi més fosc de la història del parc d'animals: la mort de l'os *Torb*. Un incident que encara espera judici. Va ser la seva parella, que en aquell moment era treballador del parc, qui va acabar a trets amb la vida del plantígrad. L'excònsol considera que allò va ser "una trampa".

